

DEN DANSKE ARBEJDSMARKEDSMODEL 1. maj 2023

DEBATINDLÆG

Arbejdsgiverne burde gribe de røde faner. Fagforeningerne gør deres virksomheder mere produktive.

Skrevet af

Lars Andersen
Direktør

Jon Nielsen
Chefanalytiker

Fagforeninger er en vigtig del af økonomiens infrastruktur og øger produktiviteten, ligesom veje og toge gør. Studier viser, at regeringens forslag om højere fradrag for fagforeningskontingenter kan øge produktiviteten ved at holde hånden under det organiserede arbejdsmarked.

Kontakt

Chefanalytiker

Jon Nielsen

📞 40 54 18 80

✉️ jn@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Erhvervslivets spidser stimler ikke ligefrem sammen under de røde faner 1. maj. Men det burde de måske. For en stribe nye forskningsstudier dokumenterer, at en høj faglig organisering er med til at øge produktiviteten i de enkelte virksomheder og bredt i økonomien.

Det har den økonomiske forskning indikeret i mange år, men i de senere år er der kommet en del norske forskningsstudier af høj empirisk kvalitet, som tydeligt fastslår fagforeningernes gavnlige effekt for produktiviteten. De har set på effekten af en højere organiseringsgrad, altså en højere andel af fagforeningsmedlemmer blandt lønmodtagerne.

” *Studiet finder dels, at det højere fradrag fik flere til at slutte sig til fagforeningerne, og dels, at den højere organisering gavnede virksomhedernes produktivitet*

Direktør Lars Andersen og chefanalytiker Jon Nielsen

De norske studier kan oversættes til danske forhold, hvor regeringen for nyligt har fremsat et lovforslag om et højere loft over skattefradraget for fagforeningskontingenter. Forhøjelsen sikrer i grove træk, at loftet følger med inflationen frem mod 2030, så det nuværende skattefradrag ikke bliver udhulet af de stigende priser. Det er med til at holde hånden under det organiserede arbejdsmarked.

Hvis vi bruger de norske forskningsresultater til at regne på regeringens lovforslag, så vil forslaget øge produktiviteten med 0,4-1,7 procent i 2030. Det har vi i AE vist i en ny [analyse](#), hvor vi også gennemgår den økonomiske forskning. Produktivitetseffekten svarer til en ekstra vækst på 7-28 milliarder kroner for de private byerhverv samlet set.

Sagt med andre ord: Den økonomiske forskning viser, hvor vigtig den faglige organisering af arbejdsmarkedet er for økonomien, og hvor vigtigt det er at fastholde organiseringen på et højt niveau.

Økonomer har i mange år forsøgt at sætte tal på, hvad en høj faglig organisering betyder for økonomien. Men i lang tid handlede forskningen mest om USA og Storbritannien. Og forskningen så mest på statistiske sammenhænge – korrelationer – der giver et praj om de underliggende årsagssammenhænge i økonomien, men ikke isolerer årsagseffekten fuldstændig. For USA fandt forskningen samlet set, at en højere organisering var forbundet med en uændret eller højere produktivitet, mens sammenhængen så

ud til at være mere blandet i Storbritannien. De få studier, der så på andre europæiske lande, fandt ingen eller positive sammenhænge.

I de senere år har den økonomiske forskning bevæget sig væk fra den slags korrelationsstudier og bruger i stigende grad sofistikerede analysedesigns, der gør det muligt at finde frem til selve de årsagssammenhænge, der driver økonomien. Det gælder også forskningen i effekterne af et organiseret arbejdsmarked, hvor især norske økonomer har lagt sig i front.

[Ét af de nye studier](#) analyserer effekten af at øge fradraget for fagforeningskontingenter i Norge. Studiet finder dels, at det højere fradrag fik flere til at slutte sig til fagforeningerne, og dels, at den højere organisering gavnede virksomhedernes produktivitet. Ifølge studiet steg produktiviteten med 1,7-1,8 procent, hver gang organiseringsgraden steg med 1 procentpoint. Samlet set bevirkede det højere norske fradrag, at virksomhedernes produktivitet steg med 4-6 procent.

Andre norske studier finder mindre, men stadig positive effekter. [Ét studie](#) finder, at hvis organiseringsgraden i en landsdel stiger med 1 procentpoint, får det landsdelens produktivitet til at stige med 0,4 procent. [Et andet studie](#) viser, at fagforeninger øger virksomhedernes produktivitet, men kun i overenskomstdækkede virksomheder. De norske studier bakkes op af [et nyt portugisisk studie](#), som viser, at det øger virksomhedernes produktivitet, når der er flere fagforeningstilknyttede tillidsrepræsentanter blandt medarbejderne.

Men hvad gør en højere faglig organisering helt konkret ved virksomhederne, som øger deres produktivitet? Det giver den nye forskning en vifte af forskellige svar på.

” *Virksomheder bliver mere innovative, når flere af de ansatte melder sig ind i en fagforening – måske fordi medarbejderne på organiserede arbejdspladser bedre kan og tør bringe deres idéer i spil*

Direktør Lars Andersen og chefanalytiker Jon Nielsen

Et af de norske studier finder, at den højere produktivitet skyldes, at virksomheder får en bedre dialog mellem ledelse og medarbejdere, når flere medarbejdere er organiseret i en fagforening. Det portugisiske

studie finder, at tillidsrepræsentanterne øger produktiviteten i virksomhederne ved at få deres kolleger på efteruddannelse. Og [norske](#) og [belgiske](#) forskere viser, at stærke fagforeninger tvinger ineffektive virksomheder til at give plads til mere effektive virksomheder ved at hæve lønnen i brancher med svag konkurrence. Det er godt for produktiviteten.

Endelig viser flere forskningsstudier, at virksomheder bliver mere innovative, når flere af de ansatte melder sig ind i en fagforening – måske fordi medarbejderne på organiserede arbejdspladser bedre kan og tør bringe deres idéer i spil. Den effekt har forskere påvist i både [italienske](#), [norske](#), [britiske](#) og [koreanske](#) virksomheder.

Fagforeninger har ikke kun en gavnlig effekt på produktionen i den enkelte virksomhed. Den faglige organisering af arbejdsmarkedet har også bredere effekter på økonomien. De nyligt overståede overenskomstforhandlinger illustrerer værdien af, at arbejdsmarkedets parter finder sammen om løsninger på de spørgsmål, hvor de har modstridende interesser – løsninger, som alle på arbejdsmarkedet lægger sig op ad, uanset om de er med i de overenskomstbærende organisationer eller ej.

Derudover har danske fagforeninger siden Anden Verdenskrig skubbet på vækstpolitikken med politikforslag om uddannelse, robotter og så videre. Endelig betyder de stærke fagforeninger, at der er mindre behov for at beskytte lønmodtagerne med lovfastsatte minimumslønninger og fyringsregler, som man har i mange andre lande, og som gør økonomien mindre dynamisk.

Kort sagt fungerer den faglige organisering som en infrastruktur, der får arbejdsmarkedet til at glide for alle. Organiseringen udgør platformen for den tillids- og dialogkultur, [vi har på danske arbejdspladser](#), og skaber kanaler for en effektiv konfliktløsning uden behov for rigide regler, der nemt kommer på tværs lokalt.

“ *Den økonomiske forskning dokumenterer da også entydigt, at stærke fagforeninger med mange medlemmer giver højere lønninger og dermed højere indkomster i bunden og lavere ulighed*

Direktør Lars Andersen og chefanalytiker Jon Nielsen

Fagforeninger er selvfølgelig ikke sat i verden for at øge virksomhedernes produktivitet, men først og fremmest for at kæmpe for medlemmernes løn og rettigheder og tale deres sag. Den økonomiske forskning [dokumenterer da også entydigt](#), at stærke fagforeninger med mange medlemmer giver højere lønninger og dermed højere indkomster i bunden og lavere ulighed.

Det er det helt banale svar på, hvorfor de gavnlige produktivitetseffekter ikke får erhvervslivets spidser til at gå med i dagens 1. maj-optog: Værdien af den højere produktivitet går især til lønmodtagerne.

Det er en afgørende nuance, for det er ikke alle vækstpolitikker, der kommer almindelige borgere til gavn. Mange vækstpolitikker giver primært vækst i de højeste indkomster. Politiktiltag, der holder hånden under det organiserede arbejdsmarked, øger både ligheden og velstanden via produktiviteten.

Derfor er der på alle måder god ræson i regeringens lovforslag om at løfte fradragsloftet, så det følger med inflationen frem mod 2030. Ligesom det er vigtigt at vedligeholde og udbygge vejene og elnettet, skal vi også vedligeholde og udbygge arbejdsmarkedets infrastruktur, så den høje grad af organisering på det danske arbejdsmarked ikke bliver tæret af eksempelvis inflationen.

Opbakningen om fagforeningerne er en hjørnesteen i den danske samfundsmodel og er, som den økonomiske forskning viser, med til at gøre os mere produktive og velstående. Derfor bør enhver, der ønsker en højere vækst og produktivitet, støtte regeringens forslag om et højere fradrag for fagforeningskontingenter og hylde det organiserede arbejdsmarked.

Fagforeninger styrker økonomien bredt set. Det er værd at huske på en dag som i dag.